

Guia docent de l'assignatura "Equilibri Químic"**2011/2012**

Codi: 102412

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500897 Enginyeria Química	951 Graduat en Enginyeria Química	OB	1	2

Contacte

Nom : Francisco Céspedes Mulero

Email : Francisco.Cespedes@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: No

Algun grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Coneixements bàsics de química general. Coneixements general del elements de la Taula Periòdica i les seves reactivitats. Formulació i nomenclatura de les substàncies químiques inorgàniques.

Objectius i contextualització**Context**

L'assignatura d'Equilibri Químic s'imparteix en el nou Grau d'Enginyeria Química com matèria bàsica dintre del primer curs acadèmic. És una assignatura de caràcter introductori i també finalista, ja que no té continuïtat en el Pla d'Estudis.

Objectius

Adquirir els coneixements bàsic per comprendre i resoldre els problemes relacionats amb els equilibris iònics heterogènies i homogènies en medis aquosos. Comprendre i aplicar les aproximacions successives en la resolució simplificada dels sistemes en equilibri. Conèixer les valoracions àcid-base i com escollir un indicador adient.

Competències i resultats d'aprenentatge

1946:E02 - Aplicar coneixements rellevants de les ciències bàsiques: les matemàtiques, la química, la física i la biologia, i també principis d'economia, bioquímica, estadística i ciència de materials, per comprendre, descriure i resoldre problemes típics de l'enginyeria química.

1946:E02.20 - Comprendre la naturalesa dels equilibris àcid-base i analitzar-los mitjançant balanços de matèria i càrrega, tant en el cas d'espècies monopròtiques com polipròtiques.

1946:E02.21 - Comprendre la importància de les dissolucions reguladores i aplicar-les a la generació de medis d'acidesa controlada.

1946:E02.22 - Reconèixer els diferents processos de valoració àcid-base mitjançant les seves corbes i ser capaç d'escollir l'indicador adequat.

1946:E02.23 - Comprendre els principis que regeixen els processos d'extracció i precipitació i aplicar-los a la interpretació dels equilibris en fase heterogènia.

1946:E02.24 - Identificar les reaccions en les quals es produeixen canvis en els estats d'oxidació i

comprendre els principis que regeixen l'espontaneïtat daquestes reaccions així com les principals aplicacions i conseqüències dels processos electroquímics.

1946:E02.25 - Reconèixer els estris principals del laboratori químic i utilitzar-los de manera adequada per a dur a terme les operacions bàsiques de laboratori.

1946:T01 - Adquirir hàbits de pensament:

1946:T01.01 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics.

1946:T01.02 - Desenvolupar la capacitat d'anàlisi, síntesi i prospectiva.

1946:T01.03 - Desenvolupar el pensament científic.

1946:T02 - Adquirir hàbits de treball personal:

1946:T02.02 - Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

Continguts

Contingut teòric

I.- Introducció

Lliçó 1: Energia lliure: criteri d'espontaneïtat. Relació entre ΔG° i l'estat d'equilibri. Constant d'equilibri d'una reacció. Dependència de la constant d'equilibri amb la temperatura. Expressions de la constant d'equilibri. Principi de Le Chatelier.

Lliçó 2: Introducció a l'estudi de l'equilibri iònic. Electròlits. Teoria d'Arrhenius. Característiques de l'aigua com a dissolvent.

II.- Equilibri àcid-base

Lliçó 3: Àcids i bases. Teories i definicions històriques. Autoionització de l'aigua. Definició de pH. Força relativa d'un par àcid-base, pK_a .

Lliçó 4: Balanç de matèria en electròlits forts i dèbils. Regla de l'electroneutralitat. Balanç elèctric. Càlcul rigorós del pH d'una dissolució aquosa d'un par àcid base. Fórmula general.

Lliçó 5: Càlcul del pH d'una dissolució d'un àcid o d'una base. Càlcul del pH en mesclades d'àcids i bases conjugades. Dissolucions reguladores de pH: preparació i propietats. Càlcul del pH de mesclades de parells àcid-bases. Àcids polipròtics.

Lliçó 6: Volumetries àcid - base. Solució amortidora. Capacitat amortidora. Corbes de neutralització. Protòlits forts i febles, monopròtics i polipròtics. Acidimetria i alcalimetria. Solucions valorants. Tipus primaris. Indicadors àcid-base.

III.- Equilibris de formació de complexos

Lliçó 7: Introducció. Convenis. Àcids de Lewis. Constants d'estabilitat i constants de formació de complexos. Complexos i àcides.

IV.- Equilibris de precipitació

Lliçó 8: Solubilitat i producte de solubilitat d'un sòlid poc soluble en aigua. Efecte d'altres soluts en la solubilitat d'una substància. Efecte de la temperatura en la solubilitat d'un sòlid.

Lliçó 9: Solubilitat i acidesa. Solubilitat i complexació. Precipitació fraccionada.

V.- Equilibris d'oxidació-reducció

Lliçó 10: Grau d'oxidació. Definicions. Piles electroquímiques. Convenis. Mesura de la f.e.m. d'una pila.

Equació de Nernst.

Lliçó 11: Potencial d'elèctrode. Potencial normal. Potencial de reducció a 25°C. Factors que influeixen en el potencial d'elèctrode: acidesa del medi, precipitació d'alguna de les espècies del parell redox. Aplicacions. Mesura del pH. Elèctrodes de vidre i de referència.

Sessions pràctiques

Pràctica 1. Balances. Material volumètric

Teoria: Mesures de massa. Mesures volumètriques. Unitats de concentració. Dilucions. Densitat.

Laboratori: Tècnica de pesada. Determinació de la densitat de solucions estàndard. Càlcul de la concentració d'una solució de clorur de sodi a partir de la determinació de la seva densitat.

Pràctica 2. Determinació del grau d'acidesa d'un vinagre comercial

Teoria: Volumetria àcid-base.

Laboratori: Avaluació del grau d'acidesa d'un vinagre comercial.

Pràctica 3. Mesura del pH. Força relativa d'àcids i de bases

Teoria: Àcids i bases. Escala del pH. El pH-metre.

Laboratori: Força relativa d'àcids i bases. Hidròlisi de sals. Solucions amortidores i no amortidores.

Pràctica 4. Extracció simple

Teoria: Concepte d'extracció simple. Fonament teòric. Equip d'extracció. Emulsions.

Laboratori: Separació d'una mescla d'àcid benzoic, 1,3-dinitrobenzè i anilina. Extracció amb una fase aquosa bàsica i àcida.

Pràctica 5. Separació i purificació de sòlids

Teoria: El cremador Bunsen. Filtració per gravetat i succió.

Laboratori: Separació dels components d'una mescla. Filtració i sublimació. Identificació dels compostos

Metodologia

Encara que el professor utilitzarà la classe magistral per a transmetre coneixements dels aspectes nuclears de cada tema, l'alumne haurà de formar part activa del procés d'aprenentatge (classe magistral interactiva). En aquest sentit, es promouran iniciatives sobre la indagació, la motivació i el procés de coneixement de les coses, havent l'alumne de crear-les i adaptar-les al seu propi procés d'aprenentatge. Els alumnes realitzaran pràctiques de laboratori amb el objectiu de completar i reforçar els coneixements adquirits en les classes teòriques i seminaris. El professor realitzarà tasques d'orientació, guia i reforç d'aquells aspectes que presentin més dificultat. Es posarà a la disposició de l'alumnat abundant material bibliogràfic incloent continguts teòrics i també exercicis. Per a fomentar el raonament crític, la discussió i la reflexió per part de l'alumne, s'habilitaran grups de treball en les classes de problemes i en els seminaris amb la finalitat de completar el procés d'aprenentatge mitjançant la discussió en grup.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge

Tipus: Dirigides			
Classes de problemes	11	0.44	1946:E02.20 , 1946:E02.22 , 1946:E02.24 , 1946:T01.02 , 1946:T02.02 , 1946:T01.03 , 1946:T01.01 , 1946:E02.23 , 1946:E02.21
Classes magistrals	22	0.88	1946:E02.20 , 1946:E02.21 , 1946:E02.22 , 1946:E02.24 , 1946:T01.02 , 1946:T02.02 , 1946:T01.03 , 1946:T01.01 , 1946:E02.23
Seminaris	5	0.2	1946:E02.20 , 1946:E02.24 , 1946:T01.02 , 1946:T02.02 , 1946:T01.03 , 1946:T01.01 , 1946:E02.23 , 1946:E02.21 , 1946:E02.22
Sessions de laboratori	20	0.8	1946:E02.20 , 1946:T01.01 , 1946:T01.03 , 1946:T02.02 , 1946:T01.02 , 1946:E02.25 , 1946:E02.21 , 1946:E02.22 , 1946:E02.24 , 1946:E02.23
Tipus: Supervisades			
Tutories programades	7	0.28	1946:E02.20 , 1946:E02.22 , 1946:E02.23 , 1946:E02.25 , 1946:T01.02 , 1946:T02.02 , 1946:T01.03 , 1946:T01.01 , 1946:E02.24 , 1946:E02.21
Tipus: Autònomes			
Estudi autònom	76.5	3.06	1946:E02.20 , 1946:E02.24 , 1946:T01.01 , 1946:T01.03 , 1946:T02.02 , 1946:T01.02 , 1946:E02.25 , 1946:E02.23 , 1946:E02.21 , 1946:E02.22

Avaluació

L' avaluació serà individual i es realitzarà de forma continuada en les diferents activitats formatives que s'han programat.

Proves escrites individuals: Es faran tres exàmens parcials que inclouran els continguts abordats a les diferents lliçons, el pes dels quals serà el 60% de la nota final. A final de curs serà possible realitzar un examen final de síntesis a tots els alumnes que tinguin les pràctiques amb una nota superior a 4,0 i s'hagin presentat com a mínim a 2 de les tres proves escrites (parcials).

Informes de Laboratori: Estan programades 5 sessions pràctiques. Les pràctiques es faran en parelles. Al final de cada pràctica es tindrà que omplir un informe que es lliurarà abans de la finalització de cada sessió. La nota de cada informe serà la nota obtinguda per a cada membre de la parella de alumnes. Totes les sessions pràctiques son obligatòries. Una pràctica no realitzada serà un suspens automàtic de la assignatura. El professor responsable de la assignatura, avaluarà els casos de les faltes justificades per l'alumne. El pes total de les pràctiques serà d'un 25% sobre la nota final.

Lliurament d'exercicis i treballs: al llarg del curs l'alumne haurà de lliurar exercicis que seran proposats pel professor. Haurà exercicis que es tindran que realitzar a classe, i altres es tindran que fer com treball autònom de l'alumne. **En cap cas, es programarà els dies que esfaran els exercicis i no haurà avís previ. Tots els exercicis seran obligatoris i el pes serà del 10% sobre la nota final.**

Actitud en les activitats formatives: La participació activa, assistència presencial, així com l'actitud en les diferents activitats formatives com les classes magistrals, problemes, seminaris i sessions pràctiques de laboratori, tindran una valoració subjectiva per part del professor i tindrà un pes del 5% sobre la nota final.

Es considerarà **NO PRESENTAT** com qualificació final quan es compleixi qualsevol d'aquest casos:

- Faltar a totes les sessions de pràctiques de laboratori
- No realitzar dos de les tres proves escrites individuals (parcials). En aquest cas, no es tindrà dret a realitzar l'examen FINAL

Per a **aprovar l'assignatura**, es necessari obtenir una puntuació igual o superior a 5,0 sobre 10 en la nota final a la vegada que es compleixen els següents condicionants:

- Tenir les pràctiques de laboratori amb una nota mitja igual o superior a 4,0 sobre 10
- Haver assistir a totes les sessions de pràctiques de laboratori
- Tenir una nota igual o superior a 4,0 sobre 10 en la nota mitja de les proves escrites individuals (parcials) i una nota superior a 1,0 sobre 10 a cadascuna de les proves individuals (parcials)
- En el cas de tenir dret a l'examen final, es tindrà en compte per la mitja la nota d'aquesta prova sempre que la puntuació obtinguda a la mateixa sigui superior a 4,5 sobre 10.

NOTA FINAL (per parcials)= NOTA PARCIALS (4)*0,6 + NOTA PRÀCTIQUES (4) * 0,25 + EXERCICIS *0,10 + ACTITUD * 0,05

NOTA FINAL (ex. final)= NOTA FINAL (4,5) * 0,6 + NOTA PRÀCTIQUES (4) * 0,25 + EXERCICIS * 0,10 + ACTITUD * 0,05

Tot alumne suspès quetingui una nota de pràctiques de laboratori superior a 6,5 sobre 10, podrà conservar aquesta nota pel curs següent i no serà obligatori realitzar novament les pràctiques de laboratori.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Realització de treballs i resolució de problemes	10%	2	0.08	1946:E02.20 , 1946:E02.21 , 1946:E02.22 , 1946:E02.24 , 1946:T01.02 , 1946:T02.02 , 1946:T01.03 , 1946:T01.01 , 1946:E02.23
Realització de tres parcials	60%	4.5	0.18	1946:E02.20 , 1946:E02.22 , 1946:E02.24 , 1946:T01.02 , 1946:T02.02 , 1946:T01.03 , 1946:T01.01 , 1946:E02.23 , 1946:E02.21
Realització d'informes de laboratori	25%	2	0.08	1946:E02.20 , 1946:E02.24 , 1946:T01.01 , 1946:T01.03 , 1946:T02.02 , 1946:T01.02 , 1946:E02.25 , 1946:E02.23 , 1946:E02.21 , 1946:E02.22

Bibliografia

J.A. LÓPEZ CANCIO. *Problemas de Química. Cuestiones y ejercicios*. Prentice Hall, 2000

SALES; VILARRASA. *Introducció a la nomenclatura química. Inorgànica i Orgànica*. 5 ed. Reverté SA, 2003

QUIÑOÁ; RIGUERA. *Nomenclatura y formulació de los compuestos inorgánicos*. McGraw Hill, 1997

ATKINS; JONES. *Principios de Química. Los caminos del descubrimiento*. 3ª ed. Editorial Medica panamericana, 2006

HARRIS. *Anàlisi Química Quantitativa (traducció al català de la 6ena edició en espanyol)*. Reverté SA, 2006

MAHAN; MYERS. *Química. Curso universitario*. 4ª ed. Addison-Wesley Iberoamericana; 1990

CHANG. *Química*. McGraw Hill, 2010, 10ª ed.

SILVA; BARBOSA. *Equilibrios iónicos y sus aplicaciones analíticas*. Síntesis, 2002

PETRUCCI, HARWOOD, HERRING. *Química General*. 8ª ed. Prentice Hall, 2007

Campus virtual de l'assignatura